

ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ

ਪੰਜਾਬ ਸੀਰੀਜ਼

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ

ਡੰਡਾਰੀ ਸੀ.ਜੇ. ਅਤੇ ਫਾਲਸ਼ੈ, ਜੇ.ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ

ਸ਼੍ਰੀ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ

ਬਨਾਮ

ਸ਼੍ਰੀ ਮੋਹਨ ਲਾਲ ਅਤੇ ਹੋਰ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ

1953 ਦੀ ਨਿਯਮਤ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 29-D

ਕੋਰਟ ਫੀਸ ਐਕਟ (1870 ਦਾ VIII) ਅਨੁਸੂਚੀ 1, ਅਨੁਛੇਦ 1, ਦਾ ਕੋਡ ਆਫ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ (1908 ਦਾ V)-ਹੁਕਮ VII, ਨਿਯਮ 11- ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਨਾਕਾਫੀ ਮੋਹਰ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਮਤਲਬ-ਸਾਦਾ- ਅਦਾਲਤੀ ਫੀਸ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ - ਹੁਕਮ VII, ਨਿਯਮ 11, ਕੋਡ ਆਫ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ - ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਅਪੀਲ - ਕੋਰਟ ਫੀਸ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ-ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮੁੱਲ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਕੋਰਟ ਫੀਸ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਕੀ ਅਦਾਲਤੀ ਫੀਸ ਮੰਗੀ ਗਈ ਸਟੈਂਪ ਦੀ ਰਕਮ 'ਤੇ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ ਜਾਂ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਸਟੈਂਪ ਦੀ ਰਕਮ 'ਤੇ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਸੰਪੱਤੀ ਦਾ ਮੁੱਲ ਵਿਵਾਦਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਹੁਕਮ VII, ਨਿਯਮ 11 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ, ਕੋਡ ਆਫ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਸਟੈਂਪ ਦੀ ਰਕਮ 'ਤੇ ਕੋਰਟ ਫੀਸ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਮੁੱਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੋਰਟ ਫੀਸ ਅਤੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਬਕਾਇਆ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਕੋਰਟ ਫੀਸ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਫਰਕ 'ਤੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਅਤੇ ਐਡ ਵੈਲੋਰਮ (ad valorem) ਕੋਰਟ ਫੀਸ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੀ ਬੀ.ਐਲ. ਮਲਹੋਤਰਾ, ਸਬ-ਜੱਜ, ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਦਿੱਲੀ, ਮਿਤੀ 6 ਫਰਵਰੀ, 1953 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਨਿਯਮਤ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ, ਕੋਰਟ ਫੀਸ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ ਲਈ ਹੁਕਮ 7, ਨਿਯਮ 11, ਸੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਅਧੀਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਏ.ਆਰ.ਵਿਗ ਅਤੇ ਐੱਮ.ਆਰ ਛਾਬੜਾ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਲਈ।

ਫੈਸਲਾ

ਫਾਲਸ਼ੈ, ਜੇ. ਇਹ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਇੱਕ ਉਪ-ਜੱਜ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ VII, ਨਿਯਮ 11, ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ,

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਮੋਹਨ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 1 ਦੁਆਰਾ ਸਢੇਰਾ ਕਲਾਂ ਵਿਖੇ 60,000 ਵਰਗ ਗਜ਼ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ 3,60,000 ਰੁਪਏ ਵਿੱਚ ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਜੈਨ ਵਜੋਂ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ 3,60,000

ਰੁਪਏ ਵਿੱਚ ਵੇਚੇ ਜਾਣ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਰਿਹੈਬਲੀਟੇਸ਼ਨ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਜਿਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮੁਦਈ ਨੇ ਕੋਰਟ-ਫੀਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 (ਵੀ) (ਬੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਕੀਮਤ 2,000 ਰੁਪਏ ਰੱਖੀ, ਭਾਵ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲੀਏ ਦਾ ਦਸ ਗੁਣਾ ਅਤੇ 206-4-0 ਰੁਪਏ ਦੀ ਕੋਰਟ-ਫੀਸ ਅਦਾ ਕੀਤੀ। ਵਿਕਰੇਤਾ – ਮੁਦਾਲਾ (vendee-defendants) ਨੇ ਇਸ ਮੁਲਾਂਕਣ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਬਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ 'ਤੇ ਇੱਕ ਐਡ ਵੈਲੋਰੇਮ (*ad valorem*) ਕੋਰਟ-ਫੀਸ, ਯਾਨੀ ਕਿ, ਖਰੀਦ-ਕੀਮਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 (ਡੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਭੁਗਤਾਨ ਯੋਗ ਸੀ। 21 ਜਨਵਰੀ, 1953 ਦੇ ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਰਾਹੀਂ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਿਕਰੇਤਾ (vendees) ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਕੋਰਟ-ਫੀਸ ਦੀ ਕਮੀ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਹਫ਼ਤੇ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਮਿਆਦ 6 ਫਰਵਰੀ ਤੱਕ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਨੇ ਬਾਅਦ ਦੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਕਮੀ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਅਤੇ 206-4-0 ਰੁਪਏ ਦੀ ਕੋਰਟ ਫੀਸ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਮੁੱਢਲਾ ਇਤਰਾਜ਼ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾਕਾਫੀ ਮੁੱਲ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਨਾਗਪੁਰ, ਮਦਰਾਸ ਅਤੇ ਪਟਨਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪਹਿਲਾ ਕੇਸ *ਅਪਾਰਾਓ ਸ਼ੇਸ਼ਰਾਓ ਦੇਸਮੁਖ ਬਨਾਮ ਮਾਊਟ ਭਾਗੁਬਾਈ* (A.I.R. 1949 Nag. 1.), ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਹੈ। ਤਿੰਨ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਜੱਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਮੁਦਈ ਦੇ ਬਾਅਦ ਹੁਕਮ VII, ਨਿਯਮ 11, ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਉਚਿਤ ਅਦਾਲਤੀ ਫੀਸ ਕੀ ਸੀ? ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੀ ਗਈ ਕੋਰਟ-ਫੀਸ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਹਵਾਲੇ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ:-

"ਸਾਡੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਨੁਸੂਚੀ 1, ਕੋਰਟ-ਫੀਸ ਐਕਟ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 1 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੋਰਟ-ਫੀਸ ਨੂੰ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੇ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਮੁੱਲ ਨਿਰਧਾਰਨ ਦੇ ਅਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਕੋਰਟ-ਫੀਸ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੀ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਨੁਸੂਚੀ 1, ਅਨੁਛੇਦ 17 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਫੀਸ 'ਤੇ ਅਪੀਲ ਲਿਆਂਦੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸਵਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਹੱਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ:

'ਕੀ ਕਲੇਮ ਦੇ ਪੂਰੇ ਮੁੱਲ 'ਤੇ ਐਡ ਵੈਲੋਰੇਮ ਕੋਰਟ-ਫੀਸ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਜਾਂ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੋਰਟ-ਫੀਸ ਅਤੇ ਮੰਗੀ ਗਈ ਕੋਰਟ-ਫੀਸ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਹੈ?'

ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਬਾਅਦ ਵਾਲੀ ਰਕਮ ਉਹ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਕੋਰਟ-ਫੀਸ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਰਟ-ਫੀਸ ਐਕਟ ਇੱਕ ਵਿੱਤੀ ਮਾਪ ਹੈ, ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਵਿੱਤੀ ਉਪਾਵਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਨੁਸੂਚੀ 1, ਅਨੁਛੇਦ 1 ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਤੱਕ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦੀ ਵਾਧੂ ਕੋਰਟ-ਫੀਸ ਦੀ ਮੰਗ ਹੈ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਉਹ ਪੂਰਾ ਦਾਅਵਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਤਰਜੀਹ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਕਦੇ ਵੀ ਖਾਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੇਡ ਦੇ ਹੁਕਮ 7, ਨਿਯਮ 13 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਧਾਰਾ 2(2), ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫਰਮਾਨ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ

ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਇੱਕ ਫ਼ਰਮਾਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਧਾਰਾ 2 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਪਰ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਧਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕਠੋਰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਨਿਰਣਾਇਕ ਨਿਰਣਾ ਹੈ। ਹੁਕਮ 7, ਨਿਯਮ 13 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਪੀੜਤ ਧਿਰ ਮੰਗੀ ਗਈ ਕੋਰਟ-ਫ਼ੀਸ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਉਸੇ ਕਾਰਨ 'ਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਨਿਰਣਾਇਕ ਨਿਰਣਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਨਾਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਸਫਲ ਮੁਦਈ ਕੋਲ ਦੇ ਕੋਰਸ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਉਹ ਹੁਕਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਵਾਧੂ ਕੋਰਟ-ਫ਼ੀਸ ਦੀ ਮੰਗ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਲਈ ਹੋਰ ਵਿਕਲਪ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਵਿਵਾਦ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਅਬਦੁਰ ਰਹਿਮਾਨ, ਜੇ. ਨੇ *ਕਲਾਪਾ ਬਨਾਮ ਕੰਦਾਸਵਾਮੀ (I.L.R. 1938 Mad. 981.)* ਵਿੱਚ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਉਸਨੇ ਨਿਯੋਗੀ ਏ.ਜੇ.ਸੀ. ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ।

ਇਸੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਮਦਰਾਸ ਦੇ ਹੋਰ ਮਾਣਯੋਗ ਜੱਜ ਬੈਂਚ, ਵੈਂਕਟਸੁਬਾ, ਰਾਓ, ਜੇ. ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ *ਗੋਰਖ ਸਾਹੂ ਬਨਾਮ ਸ਼ਿਓ ਨੰਦਨ ਸਿੰਘ (I.L.R. 18 Pat. 323)* ਪਟਨਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਮਦਰਾਸ ਕੇਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਪਹਿਲਾਂ ਗੈਰ-ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸ਼ਵਾਬੇ, ਸੀ.ਜੇ. ਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਇੱਥੇ ਉਸ ਉੱਪੇ ਜੱਜ ਦੇ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਸ਼ਵਾਬੇ, ਸੀ.ਜੇ., ਨੇ ਗੈਰ-ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ।

'ਮੈਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਾ ਵਸਤੂ, ਭਾਵ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ, ਇਸ ਕੇਸ ਲਈ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਸਰਲ ਅਰਥ ਹੈ, ਭਾਵ, ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਸਟੈਂਪ ਦੀ ਮਾਤਰਾ।'

ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਦੋ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੇਠਲੇ ਅਪੀਲੀ ਕਾਉਂਟ ਵਿੱਚ ਮਦਰਾਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮੁਦਈ ਨੇ ਆਪਣੀ ਅਪੀਲ ਦੇ ਮੈਮੋਰੈਂਡਮ 'ਤੇ ਕੋਰਟ-ਫ਼ੀਸ ਵਜੋਂ 100 ਰੁਪਏ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭੁਗਤਾਨ ਯੋਗ ਫੀਸ 412-7-0 ਰੁਪਏ ਸੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਦੋਂ ਮੁਦਈ ਘਾਟੇ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ। ਉਸਨੇ ਹਾਈਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਿਸਦੀ ਉਸਨੇ ਕੀਮਤ 312-7-0, ਭਾਵ, ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੋਰਟ-ਫ਼ੀਸ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਬਕਾਇਆ ਰਕਮ ਦੇ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਅਤੇ 35-15-0 ਰੁਪਏ ਦੀ ਐਡ ਵੈਲੋਰੇਮ ਕੋਰਟ-ਫ਼ੀਸ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਦਰਾਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਮਾਣਯੋਗ ਜੱਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਦਾਇਗੀ ਯੋਗ ਫੀਸ 412-7-0 ਰੁਪਏ ਸੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਬਕਾਇਆ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ 'ਤੇ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇੱਕ ਲੈਟਰ ਪੇਟੈਂਟ ਅਪੀਲ ਵੈਂਕਟਸੁਬਾ ਰਾਓ ਅਤੇ ਅਬਦੁਰ ਰਹਿਮਾਨ, ਜੇ.ਜੇ. ਵਿੱਚ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਫੈਸਲੇ ਲਿਖੇ ਸਨ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਸੀ। ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੋਰਟ-ਫ਼ੀਸ ਅਤੇ ਕੋਰਟ-ਫ਼ੀਸ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਜੋ ਉਸ ਤੋਂ ਮੰਗੀ ਗਈ ਸੀ।

ਪਟਨਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜੇਮਜ਼ ਅਤੇ ਰੇਲੈਂਡ, ਜੇ.ਜੇ. ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਸਿਰਫ ਸਵਾਲ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।ਕੀ ਦਾਅਵੇ ਜਾਂ ਅਪੀਲ ਦੇ ਮੈਮੋਰੈਂਡਮ 'ਤੇ ਮੋਹਰ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਅਦਾਲਤੀ ਫੀਸ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦਾ ਵਾਜਬ ਤਰੀਕਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਮੁਦਰਾ 'ਤੇ ਸਟੈਂਪ ਦੇ ਮੁੱਲ ਅਤੇ ਅਧੀਨ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਮੰਗੀ ਗਈ ਅਦਾਲਤੀ ਫੀਸ ਦੀ ਰਕਮ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਮਤ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੇਰਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੇ ਮਾਣਯੋਗ ਜੱਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਨਜ਼ਰੀਆ ਵਾਜਬ ਅਤੇ ਸਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਦਈ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਵੀ ਨਿਰਪੱਖ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਸੰਪੱਤੀ ਦੇ ਮੁੱਲ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਸਵਾਲ ਇਹ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋ ਵਿਕਲਪਿਕ ਟੈਕਸ ਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਇੱਕ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਧਿਆਨ ਹਾਲਾਂਕਿ, *ਲਕਸ਼ਮੀ ਨਰਾਇਣ ਬਨਾਮ ਭਰਤ ਸਿੰਘ* (54 P.L.R.96) ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮੇਰੇ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕੁਝ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਕੇਸ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੁਦਈ ਨੇ ਭਾਈਵਾਲੀ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨ ਅਤੇ ਖਾਤਿਆਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਲਿਆਂਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੁਦਈ ਨੇ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤੀ ਰਾਹਤ ਦੀ ਕੀਮਤ 130 ਰੁਪਏ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 7(iv) (f) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਦਾਲਤੀ ਫੀਸ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੁਦਈ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਵਿੱਚ ਖੁਦ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਖਾਤੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਕਰਨ 'ਤੇ ਜੋ ਰਕਮ ਮਿਲਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਸੀ ਉਹ 1,25,000 ਰੁਪਏ ਸੀ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁਦਈ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਆਪਣੇ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਕੀਮਤ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ 1,25,000 ਰੁਪਏ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਉਸ ਰਕਮ 'ਤੇ ਇੱਕ ਕੀਮਤੀ ਅਦਾਲਤੀ ਫੀਸ ਅਦਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮੁਦਈ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਵਿਕਲਪ ਵਜੋਂ ਇੱਕ ਰੀਵੀਜ਼ਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਖੋਸਲਾ, ਜੇ., ਅਤੇ ਮੈਂ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਮੁਦਈ ਅਦਾਲਤ-ਫੀਸ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਹਾਲਾਂਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਮੁੱਲ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਜਾਂ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਵਿੱਚ ਬਦਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੀ ਕਿ *ਸੂਟ ਵੈਲਯੂਏਸ਼ਨ (Suits Valuation)* ਐਕਟ ਦੇ ਧਾਰਾ 9 ਦੇ ਤਹਿਤ ਲਾਹੌਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 4 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਇਹ ਸੰਭਵ ਸੀ ਕਿ ਆਮ ਨਿਯਮ ਤੋਂ ਅਲੱਗ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇਵਾਂ ਲਈ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਮੁਢਲਾ ਇਤਰਾਜ਼ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲ ਦੇ ਮੈਮੋਰੈਂਡਮ 'ਤੇ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੋਰਟ-ਫੀਸ ਨਾਕਾਫੀ ਸੀ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਸ ਨੁਕਤੇ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਹਵਾਲੇ ਵਿੱਚ ਨਜਿੱਠਿਆ ਹੈ:-

"ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਕੋਰਟ-ਫੀਸ ਬਾਰੇ ਮੁਢਲਾ ਇਤਰਾਜ਼ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਮੁੱਦੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਵਾਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਢੁਕਵਾਂ ਫੈਸਲਾ ਦੇਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ।' ਕੋਰਟ-ਫੀਸ ਦੀ ਰਕਮ ਜੋ ਹੁਕਮ 7, ਨਿਯਮ 11, ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਹੈ, ਨਾਗਪੁਰ ਅਤੇ ਮਦਰਾਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤੀ-ਫੀਸ ਅਦਾ ਕਰਨ ਯੋਗ ਹੈ। ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੋਰਟ-ਫੀਸ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਤੋਂ ਮੰਗੀ ਗਈ ਕੋਰਟ-ਫੀਸ ਦੀ ਰਕਮ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਵਿਚਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੁਆਰਾ ਮੰਗੀ ਗਈ ਪੂਰੀ ਕੋਰਟ-ਫੀਸ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਲਈ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ *ਅਵਤਾਰ ਲਾਲ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਸਿਸਿਰ ਕੁਮਾਰ ਬਾਸੂ* (A.I.R. 1926 Cal. 427) ਦੀ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਵਧੇਰੇ ਵਾਜਬ ਅਤੇ ਠੋਸ ਨਜ਼ਰੀਆ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਜੇ ਕਿ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੁਦਈ ਨੇ ਕੋਰਟ-ਫੀਸ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਆਪਣੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਕੀਮਤ 60 ਰੁਪਏ ਰੱਖੀ ਸੀ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੂੰ 9,000 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਰਕਮ 'ਤੇ ਕੋਰਟ-ਫੀਸ ਅਦਾ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ। ਉਸਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਰਕਮ ਦੀ ਕਮੀ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਸਮਾਨ ਮੁੱਲ ਦੀ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲ ਦੇ ਮੈਮੋਰੈਂਡਮ 'ਤੇ ਨਾਕਾਫੀ ਮੋਹਰ ਲਗਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਅਸਲ ਕੀਮਤ ਦੇ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਇਸ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਆਉਣ ਨਾਲ ਇਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਨਾਕਾਫੀ ਮੋਹਰ ਲਗਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤੀ ਫੀਸ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਬਾਰੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਰੀਵਿਜ਼ਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਲਈ ਸੀਮਾ ਦੀ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਿਆਦ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਹਾਲਾਂਕਿ- ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਸੀਮਾ ਦੀ ਆਮ ਮਿਆਦ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰੀਵਿਜ਼ਨ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕੇਸ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਨਾਲ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੇ ਚੰਗੇ ਕਾਰਨ ਸਨ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਇਸਦੇ ਗੁਣਾਂ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।"

ਇਨ੍ਹਾਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦੇ ਪੱਤਰ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਮੈਂ ਇਹ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਕੇਸ ਦੇ ਮੁਦਈ ਨੇ ਸੀਨੀਅਰ ਸਬ-ਜੱਜ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਅਪੀਲ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਪੈਂਡਿੰਗ (ਮੁਅੱਤਲ) ਰਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਇਹ ਹਾਈਕੋਰਟ ਕੋਲ ਸੀ, ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਸਬ-ਜੱਜ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਰੀਵਿਜ਼ਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੇਸ ਵਿਚ ਮੈਂ ਸਿਰਫ ਇਹ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਹੋਰ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਮੈਂ ਹੁਣ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮਦਰਾਸ, ਪਟਨਾ ਅਤੇ ਨਾਗਪੁਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੇ ਮਾਣਯੋਗ ਜੱਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹੁਕਮ VII, ਨਿਯਮ 11 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ, ਅਦਾਲਤੀ ਫੀਸ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੀ ਕਦਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ- ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸਹੀ ਤਰੀਕਾ ਹੈ ਜੋ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ, ਇਹ ਇੱਕ ਮੁਦਈ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੰਗ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਇਹਨਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੋਰਟ-ਫੀਸ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੀ ਗਈ ਕੋਰਟ-ਫੀਸ ਦੇ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਕੀਮਤੀ ਅਦਾਲਤੀ ਫੀਸ ਅਦਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਅਦਾਲਤੀ ਫੀਸ 206-4-0 ਰੁਪਏ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤੀ ਫੀਸ ਜੋ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ 'ਤੇ ਬਕਾਇਆ ਹੋਵੇਗੀ, 360,000 ਰੁਪਏ 4,500 ਰੁਪਏ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਮੁਦਈ ਨੂੰ, ਇਸ ਲਈ, ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਰਕਮਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਜੋ ਕਿ 4,293-12-0 ਰੁਪਏ ਹੈ, 'ਤੇ ਇੱਕ ਐਡ ਵੈਲੋਰੇਮ (ad valorem) ਕੋਰਟ-ਫੀਸ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਵਾਲ ਇਹ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਹੁਣ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ 225 ਰੁਪਏ ਦੀ ਕਮੀ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕੋਰਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲ ਦੀ ਸੀਮਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਖਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਕੀਮਤੀ ਅਧਿਕਾਰ ਵਧ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨੁਕਤਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਇਕੋ-ਇਕ ਫੈਸਲਾ ਜੋ ਇਸ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਮੁਦਈ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ

ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੁਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਕੋਰਟ-ਫੀਸ ਦੀ ਕਮੀ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਾਂ ਦੇਣ ਲਈ ਇਹ ਢੁਕਵਾਂ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ 50 ਰੁਪਏ ਦੇ ਖਰਚੇ ਦੀ ਸ਼ਰਤ 'ਤੇ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦੇਵਾਂਗਾ।

ਭੰਡਾਰੀ, ਸੀ.ਜੇ.-ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮਕੁੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਕ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਮੀਨੂੰ ਬਾਲਾ